

LL

Rvt. D. Llorens Lliteras Pvr.  
Seminari Palma

T

## DECENARI CATOLIC MALLORQUÍ

Any XIV

Múm 492

ARTA 10 de Abril de 1930

## DEU I PATRIA

## PREUS

|                        |     |       |
|------------------------|-----|-------|
| Artá i comarca, un any | 4   | ptes. |
| A fora                 | id. | 6     |
| Extranger              | id. | 10    |

## DIUMENGE DE RAMS I SETMANA SANTA

L'esperit amb que el poble commemora l'entrada gloriosa de Crist a Jerusalem ens mostra com la vida més modesta i humil ha experimentat desenganys que s'assemblen als de Jesús, sino en quantitat i qualitat al manco en la forma: però la humanitat és tan superficial en tots els seus actes que li escau molt bé aquell adagi que «sols es recorda de Santa Bàrbara quant trona». Vetaquí perquè no meditam ni recordam els nostres mals sino quant els experimentam.

Per els més, tot es humana exhibició de palmes i rams; altres sols hi veuen lo que té de glòria, i molts pocs consideren el caire amb que la liturgia de l'església ens presenta aquestes festivitats, i aquesta encara, pels motius, dits abans, de sofriment propi.

Com a Rei ple de majestat i de grandesa entrà Crist a Jerusalem i com a tal el reb el poble. La somera que fa servir no es cap signe humiliant, al contrari, en aquella època els prínceps i magnats orientals feien les més solemnes entrades en els respectius pobles montats en aquest animal. Es aclamat com a sobirà, però, en això, hi hem de veure un símbol de la poderosa atracció que desde el tron de la creu exercirà sobre la humanitat ja que sols el sofriment pot enlairar nos davant de Déu i no l'aplaudiment humà que es debil i passatger. Això commemora l'Església en la benedicció de palmes i rams, i la seua indumentària morada ja ens diu qualca cosa de tràgic, res de gloria. I en realitat en aquest dia comença la setmana de dolor i de martiri per a Jesús. En la Missa es llegeix la Passió i així successivament la major part dels dies de la setmana. Els himnes i demés càntics són esplais de sofriment com també els actes litúrgics. Aquest és l'esperit que hem de tenir els cristians en aquets dies si volem aprofitar nos dels fruits que amb la redempció ens portà a terme Jesús.

## D'ARQUEOLOGIA BALEAR

Els estudis d'arqueologia de les Illes Balears es remonten a finals del segle passat. Són nombrosos els arqueòlegs nacionals i estrangers que's succeïxen preocupant-se de desentranyar la nostra prehistòria intentant alguns la seva sistematització; aquests esforços, encara que meritíssims resulten vans i es precisa arribar a l'any 1916 en que gracies a la intensa campanya d'excavacions metòdiques i sistemàtiques començada a Mallorca pel Servei d'Investigacions Arqueològiques de l'Institut d'Estudis Catalans és possible la sistematització amb dades certes.

Aquesta campanya estimulà l'afició dels insulars a tals estudis renovellant-los amb el caràcter de les orientacions modernes, i aixís, poste-

riorment a aquella, a'tres descobriments i estudis s'han realitzat que sense variar en líneas generals els resultats obtinguts per l'Institut, ens han aportat nous coneixements i nous materials de les diferents cultures i al mateix temps entreveure la llum a alguns problemes avui per a resoldre.

En el present treball intentam sols l'exposició resumida i lleugera de les manifestacions principals de les civilitzacions prelèrites que ocuparen el nostre sol fins i tot la romana.

LA PRIMERA ETAT DEL BRONZE.—Fins ara els restes arqueològics més antics de les Balears no semblen remontar-se més enllà de la primera etat del Bronze. Aquesta, existent sols a Mallorca i Menorca està representada per les coves d'habitació i per les

d'enterraments; enc que degueren existir poblats no ens han arribat els seus vestigis i per més qu'es pugui sospitar la coexistència de les coves amb els «talayots» no tenim al moment elements bastants per afirmar-ho.

Les coves artificials d'enterraments són molt abundants, trobant-se tant a la costa com a la plana de l'interior i formant les seues agrupacions vertaderes necròpolis. Apareixen excavades aprofitant coves naturals, o bé dins el marès; aquestes en forma d'una nau invertida amb nixols als costats i al fons, i a les que se baixa mitjançant escalons tallats a la mateixa roca. Ademés of-reixen algunes particularitats, com el túmul exterior, les quals donen semblances amb les «Grotte Bounias» i «Grotte de Fées» a Arlés (France) segons feu notar primerament Cartailhac i en fetxa recent l'arqueòleg anglès W. Hemp el qual també les relaciona amb les coves «du Petit Morin» Marne (France) i fins amb els «longbarrows» britànics.

Els restes d'industria recullits, ens donen l'idea d'una civilització molt pobre i rudimentaria encara que estés molt estesa, poguent-se apreciar en ella una foita relació amb la cultura dita «argàrica» principalment amb varies estacions d'Almeria (El Oficio) excavades pels germans Siret, i amb altres de la provincia d'Alacant (Callosa de Segura).

La ceràmica en aquestes coves feta a mà i grossera, es molt abundant i presenta formes iguals a les de la península i altres de tipus local: vasos ovoides amb anses de pessig, foradades unes vegades vertical i altres horitzontalment. Els objectes de metal, que es troben escassos, són: punyals triangulars de coure o bronze amb forats i reblons a la basse per ajustar-los a un manec d'os o fusta i petits punxons de secció circular i quadrada. Entre els objectes d'os coneixem tres botons (forma prismàtica i cònica) amb perforació en forma de V; ultra varies plaquetes foradades al mig i un disc de marfil. No s'hi troben objectes de pedra (destrals, guinavets, serres, etc.) tan frenquents a la península.

Els nuclis principals de les coves d'habitació els constitueixen a Mallor-

ca, les de la singlera de Santueri de Felanitx, les de la Cala de S. Vicens a Pollensa i les de Son Marí a Santa Margalida. Entre les necròpolis citem especialment els grups de S. Vicens a Pollensa, el de Son Sunyer a Palma i el de Son Jaumell a Capdepera, i com a coves exemplars la de Son Caulelles a Portol i la de Son Ribot a S. Llorens d'es Cardessar i moltes altres.

De les excavades aprofitant coves naturals són notables la Cova de Vernissa a Santa Margalida i la de Cas'Hereu a Lluchmajor.

**LA PLENA ETAT DEL BRONZE.**—En aquesta època es desenrotla una cultura que imprimeix fesomia pròpia a les illes de Mallorca i Menorca: es tracta de la cultura anomenada dels «talayots» la qual degué alcanzar el màxim esplendor a finals d'aquesta etat i principis de la del ferro. A casi tots els indrets de les illes se construïren grans poblats i s'aixecaren superbs monumets funeraris, uns i altres sempre de caràcter ciclòpic, formats per grans pedres lleugerament treballades i lligades sense cap mena de mescla.

Els poblats estan constituïts essencialment per una murada irregular d'uns tres metres de gruix per altres tants d'altaria, que tancava una serie d'habitacions de proporcions en general reduïdes amb el fi de facilitar la seua coberta consistent en troncs d'arbres que aguantaven lloses tapades amb ramatje i terra; quant les habitacions eren molt grans, s'utilitzaven pedres grosses sobreposades formant columna per aguantar el sostre. Són característiques d'alguns poblats les habitacions en forma de nau.

Aquests poblats eren defensats per torres (talayots) circulars i quadrades de forma de cono truncat i de piràmide, repartits a voltes al llarg de la murada ocupant els angles i altres vegades situats al centre del poblal; l'altaria dels talayots varia de 6 a 12 metres amb una base de 10 a 25 ms. En els circulars la cambra central està presidida per una columna de pedres que sosté la coberta de lloses planes, destinant-se la part superior a terrassa per a vigilància i defensa del po-

blat, i la inferior a enterraments d'incineració, comunicant amb el poblal per un estret portal. Els de forma quadrada solen constar d'una petita cambra per incineracions i terrassa superior.

A Menorca dins d'aquests poblats s'aixequen uns monuments molt originals i al pareixer exclusius de l'illa coneguts amb el nom de «taules», consistents en dos grans monolits en forma de T rodejats d'un cercle de pedres dretes colocades en ferradura. Cal remarcar que mai se'n troba més d'una dins cada recinte murat.

LI. AMORÓS

(Seguirà)

## Principis d'educació civica

¿I els homes que avui viuen al camp en terres civilitzades no gosen d'aquestes ventatges?

—Si, per la seva relació amb les ciutats veïnes, de les quals son membres legals.

¿Quina es la raó d'existència de les ciutats?

—El no abastar la familia a satisfer totes les necessitats humanes.

¿Que son, idò, les ciutats?

—Agrupaments naturals de families que es fixaren a un mateix punt i consentiren a posar-se sota una autoritat comú per a la defensa i per a l'increment dels interessos morals i materials de totes.

¿Quina és, però, la societat més natural de l'homo?

—La familia, perque sense ella en lloc cap homo no pot ni ha pogut subsistir.

¿Així, doncs, l'homo és social per naturalesa?

—Això, és, perque l'infant no pot subsistir tot sol i presuposa l'existència de la mare que l'ha de criar i del pare que l'ha engendrat i que l'ha de educar per a desenrotllar-lo.

¿La familia és més o menys important que la ciutat?

—Com a societat necessària a l'homo és abans la familia que la ciutat. Com a societat general, o sigui que convé

per al bé de molts és tant la ciutat com la familia.

¿Que deu la ciutat als homes que la formen?

—Ho deu tot, la glòria o la mala fama, l'avenc o l'enderriment, la pau o la guerra interior, perque segons siguin els ciutadans justos, actius i cultes i amants del bé comú, o perversos, inerts, incultivats i negligents pel bé comú, així serà la ciutat.

¿I els homes, que li donen a la ciutat?

—També es pot dir que li donen tot el que són, perque essent la ciutat el reflex de tot ço que els ciutadans són, saben i fan, es escola comú on uns aprenen dels altres, tendint a un mateix nivell.

¿Essent la ciutat i la familia societats humanes, quins elements suposa tota societat humana?

—Individus units i un fi que els uneix.

¿Quina cosa es necessària a tota societat humana?

—L'autoritat, que vol dir un poder que dirigeix els individus cap al fi d'aquella societat, i

R. RUCABADO

## Bibliografia

**LA REINETA DEL CADÍ,** la famosa novel·la de Martí Ganís i Aguilar, ha estat bellament reeditada per la «Editorial Políglota» de Barcelona, i ha assolit una cordia íssima acullida per part del públic català aïmant de les obres que son ensems formoses i honestes. No altra cosa podia esperar-se, tractant-se d'un escriptor com Gents i Aguilar del qual s'ha dit que és el millor novel·lista del nostre renaixement literari. El text de *La Reineta del Cadí* va presedit d'un pròleg escrit per Manuel Brunet, el prestigi del qual és indiscutible en el món de les nostres lletres.

**L'AMOR PER DONA**

és el volum primer de «Col·lecció Blava» que ve publicant Editorial Políglota». L'èxit assolit per aquesta novel·la, fa esperar que la Col·lecció que ella inaugura es farà verament popu-

**HEU LLEGIT ...**

**CROQUIS ARTANENCs?**

ES INTERESSANT. Demanulo a:

TIPOGRAFIA CATOLICA. C. CENTRO, 1. ARTA (MALLORCA)  
LIBRERIA POLITÉGNICA. C. MAURA, 7. PALMA DE MALLORCA

lar arreu de Catalunya. Els volums d'aquesta col·lecció, d'unes duescentes pàgines, es publica el 15 de cada mes i es venen a sis rals.

### SETMANA SANTA I VUITADA DE PASQUA

«Editorial Políglota», de Barcelona, acaba de publicar una segona edició del text llatí de Setmana Santa amb la versió catalana i abundoses introduccions i notes litúrgiques pel Dr. Lluís Carreras. El text sagrat devé d'una noble savoria en l'estil depuradíssim que li dona el Dr. Carreras en aquesta versió, i en les introduccions i notes hom admira la grandiositat dels oficis divins dels dies sants, que prenen un relleu mai sospitat, sota el giatge d'aquest llibre que és un veritable tresor per a la nostra cultura religiosa. La imprissió nítida, l'addició de melodies gregorians i populars i el tamany verament manual que s'ha donat a aquest volum, farà que sigui el més apreciat per tots els que desitgen seguir l'esperit autèntic de l'Església en els dies sants.

### DE CA NOSTRA

—El divendres dia 11 se celebraran a la Parròquia l'acte tan simpàtic de rebre la primera comunió els nins i nines de la nostra vila.

—Son bastants els feels que van complint el precepte Pasqual.

—Per complimentar una circular del Rvm. Sr. Vicari Capítular, el passat di·luns a les 8 se celebraren a la parròquia solemnes funerals en sufragi del qui fou Excm. D. Miquel Primo de Rivera. Foren invitades les autoritats locals.

—Ens enteram, amb satisfacció de que el Sr. Jaume Solivellas pare del nostre bon amic Jaume metge de la nostra vila, se troba molt millorat de l'operació que li fou practicada dies enrera pel Dr. Comas. Celebrarem la seua pronta curació.

—El passat dia 30, convocada pel Sr. Rector a la sacristia, tengué lloc una reunió d'homes casats per tal de constituir una Congregació de pares de família, baix del patronatge de Crist Rei, semblant a la ja establida de Mares Cristianes. Se va aprovar el reglament i s'acordà inaugurar-la el primer diumenge de maig. Una nota molt simpàtica del reglament es l'establiment de visites als malalts de la nostra vila.

—El mateix diumenge també s'inaugurà la secció menor de la Congregació Mariana a càrreg de Mossen Josep Fuster Forteza.

—El primer diumenge de maig se

celebrarà a la nostra vila un miting contra el mal parlar.

—Després de algunes reunions dels fusters de la nostra vila per tal de dar compliment a les ordres dels Comites paritaris sobre el jornal de vuit hores s'acordà, apesar de la disconformitat de tots els reunits, per la coacció que representa el privar la llibertat del treball, acatar aquelles ordres i esperar que per el Govern se prenguin mesures encaminades a l'arretglo d'aquestes organitzacions, les quals a judici dels reunits estan abusant de la bonesa dels qui no se senten en forces per protestar energicament del uniformisme tan desastrós dins totes les organitzacions on s'afica.

Aquestes questions són molt diferents als pobles, en els tallers dels quals no hi ha fadrins, que a les capitals. En els pobles les feines son limitades i venen a temporades. Es per lo tant just, que als menestrals se'ls privi d'un guany ben lícit i en canvi se'ls obligui a vagar una partida d'hores en perjudici casi sempre dels seus limitats guanys?

—Diumenge passat, a l'hora de l'Ofici, la societat «Peña Flaquer» feu entrega al bal·le En Juan Oleo d'un bellíssim bastó de comandament.

—A la pista, al capvespre, hi hagué coregudes de bicicletes, amb molta concurrència i molt d'entussiasma.

—El temps durant aquesta dezena ha estat molt variable; temps de març, dies bons i dies tapats amb plujes, tronades i calabruix, el qual apesar de no esser abundant feia anys que no l'haviem vist per aquest temps. Les plujes han assahonat la terra, però, han desbaratat als treballadors.

La temperatura és agradable encare que s'hagi refrescada una mica, sobre tot els matins i horabaixes.

—S'ha senyalat el dia 27 del actual a les 9 del matí perque se concentrin en la Caixa de Reclutament de Inca els mossos de la segona crida del passat reemplàs que han de servir a Balears.

Son: En Francesc Aalzamora Llabrés, Antoni Cursach Ferragut, Jaume Escanelles Cantó, Sebastià Ferrer Cursach, Rafel Flaquer Perelló, Cristòfol Garau Cursach, Antoni Garau Gelabert, Mateu Gelabert Obrador, Joan Jaume Pont, Mateu Lliteras Gelabert, Joan Lliteras Sansó, Llorenç Pomar Mayol, Rafel Sancho Nicolau i Antoni Terrassa Moll.

El passat dia 6 a les 9 se presentaren els que han d'anar a Africa, que són: Joan Escanelles Servera, Pere Nicolau Font, Mateu Sansó Gayà, i Ramon Servera Lago.

—Durant el passat mes de Març s'han sacrificat al Escorxador Municipal 161 animals de llana, 49 de cabrú

i 1 porc emb un pes en canal de 2006'50 i 12 quilos respectivament.

—A Ciutat, on resideix fa molts anys, ahir dematí, va esser viaticat el nostre distingit amic, l'apotecari Sr. Francesc Antich e Izaguirre.

Desitjam la seua pronta curació.

### DE SON SERVERA

Organisat per la «Casa Singer» s'està donant un curs gratuït de brodats, dirigit per la Profesora Sta. Antonia Pascual, en una sala de l'Escola en construcció. Comensà dia 24 de març i el 12 d'abril es tancarà. L'assistència no es lo numerosa que seria de desitjar.

—Desde alguns dies a n'aquesta part se troba malalta de cuidado la Senyora esposa del metge D. Miquel Servera Nebot. Ahir li foren administras els Sants Sagraments.

Li desitjam pronte restabliment.

—Defuncions.—Catalina Barceló (a) Cantadora esposa de l'amo'n Lluís de Son Corp i mare del Tinent D. Antoni Servera Barceló, subscriptor d'aquest decenari.

La conducció del cadavre al cementeri constitui una grandiosa manifestació de dol, tanta era la gentada que hi assistí.

El funeral no s'ha celebrat encara, degut, segons diven, que la familia espera la venguda d'Àfrica del Tinent indicat el qual no haurà tingut el consol d'haverla vista en els derrers instants; le seva repidissima mort ha sorprès tot el poble. Dona cristiana, model de mares, deixa tres fills, Antoni, Juan e Isabel, als quals acompanyam amb el sentiment, lo mateix que el seu atribulat espós. (a. C. s.)

—Maria Aina (a) Guidona, de 80 anys. (a. C. s.)

—Dimecres dia 11 d'abril, han de fer la primera Comunió els nins i nines qu'havent arribats a l'edat de set anys, les toca complir amb aquest precepte de l'Església.

—La llar del nostre amic En Miquel Servera (a) Voreta, ha'estada aumentada amb una preciosa nineta qu'ha estat batiada amb el nom de Francisca Sia enhorabona i que Deu les ne doni alegria.

### REGISTRE

#### NAIXAMENTS

Març, dia 1.—Miquel Vicens Sampol d'en Juan Manyí. Dia 10, Catalina Massanet Tous. Dia 11, Barbara Dalmau Solivellas d'En Sebastià Beroy. Dia 14 Maria Pascual Galmés d'En Guillem de S'Amel-leià. Dia 17, Pere Ginard Sunyer d'En Juan Viulí i Na Catalina. Josep Salas Guiscafré. Dia 22, Francesc Sancho Pons d'En Mateu Garreta.

# Royal Fruit

Beguda exquisita, elaborada amb extracte de fruites. Provau le, és deliciosa.

## GASSESES Y SIFONS

Fabricant:

### M. MUNTANER FLAQUER

Fàbrica i despaig:

P. DES MARXANDO. Artá

## No descuideu de visitar la nostra casa

En ella hi trobareu tot lo necessari per satisfer el gust més refinat.

Se serveixen LUNCHS amb  
≡≡≡ prontitut i perfecció ≡≡≡

## GRAN COLMADO L'ESPERANÇA

P. DEL MARXANDO 3.-: ARTA

## JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá, Palma i Capdepera i heiva cada dia.

Serveix amb prontitut i seguretat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38.  
Artá: Palma n.º 3.

Automòvils de lloguer  
DELS GERMANS

SARD (a) Terres

Teneu servici combinat amb el  
≡≡≡ Ferrocarril. ≡≡≡

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demás punts de Mallorca a preus convenguts.

Carré d'En Pitxol n.º 8. } ARTA.  
Id Son Servera n.º 29 }

## Panaderia "VICTORIA"

(ES FORN NOU  
de Bartomeu Esteva

Successor de Miquel Roca Castell

A sa botiga hi trobareu sempre:  
pane, panets, galletes, bescuits, rolls, i tota clasa de pasticeria.

**Se serveix a domicili.**

Netedat, prontitut i economia

C. de Palma 3 bis. ARTA

# NAUMAN

## MAQUINAS PARA COSER Y BORDAR

Es la fábrica para dichas máquinas mas grande del continente.  
(MARCA ALEMANA)

Depositario esclusivo en ARTA

## CAN GANANSI

## ALMACENES MATONS

— DE —

### RAFAEL FELIU BLANES

C. DE JAIME II NÚM 39 A 149

Palma de Mallorca

Sastrería para Señora y Caballero  
Artículos y novedades para vestir  
de todas clases.

## GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM  
DE RAÇA, GUNIS, COLOMS,  
ALIMENTS ESPECIALS PER  
POLLS, I Ponedores, INCUBADORES;  
ANELLES. PLANS I CONSULTES.

## CONSELL - MALLORCA

AGENCIA DE ARTA A PALMA Y  
— VICEVERSA DE —

ANTONI GILI (a) Comuna

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I  
ECONOMIA DE PREUS  
ENCARREGS A DOMICILI

DIRECCIO:

Palma -- Banch de S'oli, 24  
Artá--Can Comuna Centio

## ≡≡≡ Panaderia Moderna ≡≡≡

DE

### JUAN MATEMALES

Diariament elabora: pá, panets i pastes de totes classes.

BON SERVICI, NETEDAT I  
ECONOMIA

Carré del Sol, 2. Artá

### Rafel Sastre (a) Vergé

PINTOR

Ofereix els seus servicis

Especialitat en automòvils  
i carretons

reproduccions i retrats  
C. de la Sombra-ARTA

FONDA  
"LAS PALMERAS"  
PLASSA MAJOR, 20 i 21 (PALMA)  
NOVA DIRECCIÓ  
A CARREC D'EN

Juan Bauzá Pou

Servici esmerat i econòmic—  
Menú exquisit i abundant—Ha-  
bitacions netes i ventilades.

FABRICA DE FIDEUS  
i tota classe de pastes alimen-  
ticias d'en

NICOLAU CARRIO

Carré de Palma, n.º 48

Preus sens competència

FONDA

"Las Palmeras"

NOVA DIRECCIÓ: JUAN BAUZÁ POU

PLASSA MAJOR, 20 I 21. PALMA